

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X

No. 28

6

IULIE

1930

În acest număr: Furie legislativă de I. Lupaș; Răvaș din țară, poezie de I. St. Molca; Descentralizarea școlară de Octavian Prie; Miliția fascistă de Gr. Tăutu; Salariile preoților din Ardeal de Dionisie Bucur; Două aniversări de V. P. Râmniceanu; Cronică politice interne: Moștenirea guvernelor liberale; Țara la mezaț; Lichidarea regimului național-șăărănist de A. II.; Cronică politice externe: Revoluția în China și unelțirile bolșevice de V. P. R.; Gazeta rimată: Incognito de Omul-mascat; Insemnări: Călătoria d-lui Iuliu Maniu, Cât au păgubit liberalii țara, Excluși din partidul liberal, Trenurile „rapide”, Concluzii pri-pite, Întru executarea planului Young, Fascismul se exportează... etc. etc.

CLUJ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

B. C. U. Cluj

200/2003

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

BIBLIOTECA
Prof. I. LUPAC

Furie legislativă

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cei ce au asurzit blagoslovitul corp electoral al României întregite cu loznica înșelătoare a „parlamentarismului și constituționalismului adevărat”, au fost sortiiți a oferi țării cel mai desguștător spectacol despre febul, cum a putut fi luat *in deșert* acest postulat democratic nu numai prin smulgerea demisiilor în alb, de la așa numiții „reprezentanți ai națiunii”, ci și prin degradarea instituției parlamentare la un simplu birou de înregistrare a proiectelor de legi improvizate și la un instrument docil de satisfacere a *furiei legislative*, care s'a abătut așa de năprasnic asupra celor instalați la cârma țării cu scopul măturisit de a face *tabula rasa* din toate vechile și încercatele ei așezăminte.

Insuș șeful guvernului a declarat într'o cuvântare dela senat, că după cunoștințele lui nici un parlament nu a votat vre-odată în timp așa scurt un număr atât de enorm de legi.

Firește că această declarațiune a lui vroia să fie un certificat de bună purtare pentru ceata emasculată a votanților cu demisiile în alb. Dar pentru țară nu este și nu poate fi decât o greă osândă, ale cărei urmări fatale nu vor întârzia a se produce în momentul, când dispozițiile greșite, contradicțorii, nestudiate și nepotrivite cu situațiile date vor fi puse în aplicare. Din potopul acesta de legi, votate cu *viteză maximală* în vâlmășagul tenebros al sfârșitului de sesiune parlamentară, nu va rezulta nici un bine, nici o ușurare de traiu pentru diferitele categorii de cetățeni, pe cari situația economică

agravată prin nepriceperea actualului guvern și prin sălbatăca lui furie legislativă îi împinge zi de zi spre marginea disperării.

Experiențe seculare și milenare confirmă adevărul, că niciodată și nicăieri nu a putut fi promovată bunăstarea țărilor nici prosperitatea popoarelor prin vre-un potop de legi. Dimpotrivă, sună ca un memento și ca o muștrare, — de care numai actualii guvernanți ai României nu vor sau nu pot să-și dea seama, — cuvântul laconic al lui Tacitus: *pessima republica plurimae leges*. Unde este cel mai mare număr de legi, acolo este cea mai rea, cea mai nenorocită soarta țării. Cu cât se votează într-o țară mai multe legi, cu atât mai alarmantă apare boala, de care păfimește.

Incontestabil, aceasta este soarta României în timpul de față. Mulțimea legilor o apasă, o istovește și o amenință cu obștescul sfârșit, cum amenință mulțimea rețetelor îngrămădite la căpătâiul unui bolnav — pe bietul pacient ajuns, din nenorocire, în grija unor medici nepricepuți.

Căci, în adevăr, rolul unor medic nepricepuți l-au îndeplinit și conștinuă a-l îndeplini orbește actualii guvernanți ai României, nefiind în stare să învețe ceva nici din experiențele altora, nici măcar din pățaniile lor proprii.

E proaspătă încă în memoria tuturor pățania lor recentă cu legea administrativă din vara anului trecut. Ori cât de serios li s'a atras atențiunea, că e o lege anticonstituțională și că aplicarea ei va spori cu 2—3 miliarde cheltuielile, deci sarcinile bietului contribuabil istovit, autorii ei s'au împotrivit a lua în seamă justele observațiuni făcute și din partea Coroanei și din partea Consiliului legislativ și din partea șefilor opoziției. Ignorând realitățile și evidențele, împietând asupra postulatului constituțional de „stat unitar“, ei au forțat votarea acestei legi de sfășiere a unității naționale în șapte gubernii. Indată ce au procedat la punerea legii în aplicare, s'au isbit însă de pragul aceluia categoric „non possumus“, care l-a adus, după un an de zile, pe însuș șeful guvernului în situația penibilă de a recunoaște, că legea administrativă, din aplicarea căreia spera să-și creeze un pedestal neperitor, nu a putut și nu poate fi executată...

Iată, unde trebui să împingă pe demagogul reformator oarbă furie de a legifera cu orice preț „*etiam contra omnes*“! Numai situația abnormală din timpul Regenței și incapacitatea noforie a răposatei instituțiuni poate explica încâtva faptul, că guvernul instalat, în 1928, la cârma țării a fost lăsat să-și facă de cap, forțând votarea unei legi, despre care unul dintre foștii Regenți spunea, că va transforma România într'un fel de *Grossösterreich*, câtă vreme altul declarase în repetate rânduri, că preferă să-și taie mâna decât să semneze acel antinațional și anticonstituțional proiect de lege. Iar, după ce l-a semnat totuș, se plângea că are muștrări de conștiință, fiindcă și-a călcat jurământul, ce a făcut în calitate de Regent că va păzi Constituția dela 1923, priveghind ca ea să fie păzită de toți cetățenii țării.

Lipsindu-i guvernului atât frâna de sus, din partea reprezentanților Coroanei, cât și cea de jos, din partea reprezentanților națiunii, nu s'a mai putut opri pe povârnișul legiferării galopante, care a sporit coloanele Monitorului Oficial cu un număr enorm de dispozițiuni contradictorii, în labirintul cărora nu se mai pot orienta acum nici magistrații, nici advocații cei mai iscusiți.

O astfel de furie legislativă evident că nu va putea contribui la îndreptarea neajunsurilor, de care e bântuită populația țării. Ea va avea însă darul danaic de a expune poporul la noi și grele încercări până în clipa, când viitorul guvern, care va fi chemat să ia moștenirea fatală a demagogiei distructive și periculoase, va putea găsi modalitatea unei restaurări metodice și prudente a vechilor așezăminte, care în cele mai multe cazuri se vor fi dovedit mai trainice și mai utile decât hibridele născociri ale reformomaniei inaugurate la 1929 cu sprijinul neprecupețit al neașilor patrioți Constantin Stere și Virgil Madgearu. Dar și până atunci sperăm că noul Suveran, care urmărește cu deosebită atențiune toți pașii sfințicilor săi, va reuși să le impună cuvenita moderațiune și să salveze țara de urmările nefaste ale furiei lor legislative.

I. LUPAȘ

Răvaș din țară

Măria Ta,

Plâng bucurii de stele peste zare,
Și 'ntreg pământul țării Te salută.
Cărările Ți-au așternut covoare
Și gândul nostru dreapta Ți-o sărută.

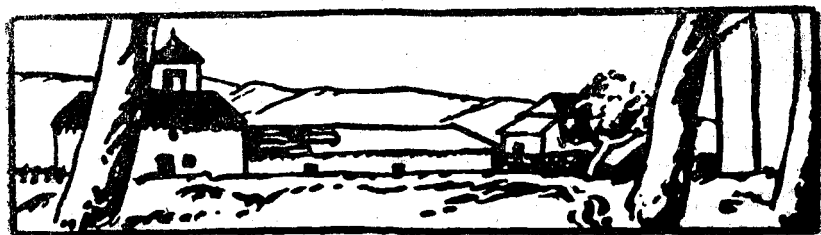
Căci sufletul ne pribegea cu Tine,
Infrigurat de caldă Ți nostalgie,
Și dorul Tău durea pe fiecare,
Insângerat de lungă Ți pribegie.

Și-am așteptat — Măria Ta — 'n tăcere
Ingenunchiași cu ochii spre țării,
Cu lacrimi, cu speranțe și durere,
Te-am așteptat, căci trebuia să vii.

Și ne-ai venit — Măria Ta — senin,
Cu sufletul comoară de dreptate,
Ca un Isus din staulul creștin,
Bun, iertător și 'ndurător a toate.

Și-acum, de drag, poporul se frământă,
Cu sufletu'n furtuni de osanale,
Și 'ntr'un elan de bucurie cântă,
Cucernic imn, împărăției Tale.

I. ȘT. MOLEA

Descentralizarea școlară

Duhul de a descentraliza cu orice preț toate serviciile publice a trebuit să atingă și școala cu administrația ei, silind-o să se plece în fața nouilor reforme, menite să învioreze lumea cu binefacerile lor. Astfel, ca prim efect al cursului nou în Ardeal au fost sacrificate două inspectorate școlare, cele din Sibiu și Brașov, care au fost centralizate la Cluj, precum și inspectoratul din Oradea transferat și contopit în inspectoratul din Timișoara.

Inspectoratele din Sibiu și Oradea au fost înființate înaintea cu 150 de ani, ca puncte importante în sistemul descentralizator, introdus pe atunci de împărăteasa Maria-Terezia în administrația școlară. Aceste inspectorate au înfruntat așadar o îndelungată istorie, cu toate sbuciumările ei, și au trecut prin evenimente, care au înnoit vechia monarhie din temelii. Cu toate acestea, ele s'au putut menține până în zilele noastre, făcând și învățământului românesc bune servicii în cursul celor 12 ani de viață națională. Dar, cine ar fi crezut vreodată, că aceste servicii descentralizate de un secol și jumătate, să cadă jertfă tocmai unui sistem de descentralizare, care în loc să le lase la locul lor, găsit cu cale să le centralizeze, dar nu în capitala țării, unde le-ar fi fost locul, ci tot într'un serviciu așa zis descentralizat.

Neam fi bucurat desigur, dacă din acest aranjament de centralizare și descentralizare ar fi răsărit ceva bun, mai adecvat aspirațiilor noastre în ce privește sistemul de administrație și control în școala românească. Dar inspectoratele dela Cluj și Timișoara vor putea să satisfacă cu atât mai puțin asemenea așteptări, fiindcă prin centralizarea administrației școlare de pe teritoriul Ardealului și Banatului, nouile inspectorate s'au depărtat dela baza lor de operațiune imediată, o condiție esențială pentru oricare descentralizare administrativă.

Tocmai centralizarea întregii administrații școlare într'un singur loc pentru Ardeal și altul pentru Banat denotă că noul sistem de descentralizare școlară a răsărit dintr'o confuziune. Cei ce și-au luat angajamentul pentru o asemenea descentralizare nu au pornit exclusiv

dela ideea unei descongestionări a administrației centrale, ci mai mult dela aceea a *diviziunii* puterii centrale și *repartizarea ei pe provincii*. Noul făt administrativ școlar face parte din aceeași ideologie, din care a răsărit și noua lege administrativă.

Iar aceasta e ceea ce nu se poate.

Descentralizarea administrativă are puteri limitate și un singur obiectiv, de a controla și inspecta la fața locului mersul școlii; restul privește ministerul responsabil. Ideea de autonomie o respingem.

* * *

Dar să privim nițel chestiunea mai bine de aproape. În țările create sau întregite de război, descentralizarea este astăzi un fel de leac universal, care vindecă toate relele de câte suferă populațiunea acestor țări. În asemenea împrejurări nu e de mirare dacă astăzi toată lumea e cu descentralizarea pe buze. Ba mulțimea mare a uitat cu desăvârșire de celelalte lozinci democratice de libertate, frățietate, egalitate, căci toți sunt de credința, că descentralizarea le suplinește pe toate. În situația dată, guvernele răsărite și ele dintr'o asemenea efuziune de dragoste populară, ce ar putea face altceva, decât să exagereze și mai mult situațiunea și agitând zilnic descentralizarea ca un excelent mijloc de înșelăciune populară, să alunece tot mai mult pe panta periculoasă a autonomiei provinciale? . . .

Ar fi bine totuși să nu se uite, că tendința istorică și idealul statelor a fost în totdeauna *concentrarea forțelor*, printr'un sistem unic și indivizibil de guvernare. Statul trebuie să fie pregătit ca în oricare moment și la oricare punct al teritoriului național, să poată fi imediat mobilizat, fără să i se poată pune în cale vre-un obstacol, de orice natură ar fi acela.

Franța a fost puternică grație centralismului ei feroce, care i-a înlesnit mobilitatea bazată întotdeauna pe o unitate națională indestructibilă, capabilă oricând să acționeze. Iar Germania, tot idealul centralismului l'a avut în cursul istoriei sale milenare. Cu toate acestea, de abia în 1870 și-a putut vedea vișul cu ochii. Mai poate deci se încapă vre'o discuție, ce va să zică o concentrare a forțelor naționale și ce primejdie cuprinde destrămarea și împrăștierea aceleiea la noi acum la început de stat nou, când lumea și istoria ne oferă pilde atât de clasice în această materie?

Noi dorim și cerem descentralizarea dar cu deosebirea, că refuzăm să primim altceva sub eticheta aceasta. Mai mult. Noi ardelenii am fost aceia, cari am intrat în statul român cu o descentralizare școlară existentă, pe care o am păstrat-o până la sfârșit, adoptând-o și restul țării, unde fu pe încetul introdusă încă din anul 1921.

Tocmai această împrejurare ne îndeamnă, ca în fața aberațiilor de astăzi, să facem o scurtă reprivire cum s'a început istoria acestei descentralizări școlare la noi și care ar trebui să fie concluziunile la care să ajungem.

* * *

Ardealul a moștenit dela fosta monarhie următorul sistem de administrație și control școlar:

a) Directoratele regionale școlare din Cluj, Sibiu, Oradea și Timișoara având sub jurisdicția lor școlile aflătoare pe județele învecinate, conform împărțirii stabilite din vechime. Atribuțiunile directoratului erau de a urmări mersul întreg al învățământului secundar acreditat lui, de a inspecta și supraveghia tot ce se petrece în școală, de a lua măsuri și a da decizii în toate chestiunile curente și de a ține ministerul în curent cu mersul învățământului.

În consecință toată corespondența școlară secundară se făcea numai prin directorat și nici o decizie nu se dădea de minister fără avizul directorului. Personalul directoratului se compunea din directorul șef, un secretar diurnist (de regulă un profesor pensionar) și o dactilografă.

b) Revizoratele școlare județene pentru învățământul primar cu atribuțiile de a inspecta și a supraveghia învățământul primar, civil și normal-primar din județ. Revizoratele erau supuse imediat ministerului, cu care corespondau direct, și întreg personalul inspectoratului în afară de șef era de trei-patru oameni, de regulă persoane care au aparținut și mai înainte învățământului primar.

c) Inspectoratul învățământului profesional, care își avea structura sa specială administrativă, fiind acest învățământ ținut sub considerații speciale de către politica națională maghiară, care tocmai prin școlile profesionale a unghurizat în câteva decenii orașele cu populație cu-vârșitoare germană, slovacă sau amestecată.

Cea dintâi greșală a noastră a fost că din vechiul directorat al școlilor secundare am făcut un fel de minister regional, la care s'a concentrat administrația tuturor școlilor aparținătoare unui ținut, indiferent dacă acelea erau școli secundare, primare sau profesionale. Această a avut ca urmare că o seamă de organe de control, de a căror prezență la fața locului era întotdeauna mare nevoie, s'au îndepărtat dela baza lor de operațiune, lăsând școlile primare îndeosebi, în grija revizorilor și așa zișilor revizori de control cu atribuțiuni nelămurite.

O a doua urmare a fost, că s'a creat un organ inutil pentru învățământul primar, acela de inspector regional, care pe lângă că n'a avut nici o atribuțiune precisă, a slăbit legăturile directe cu ministerul, ceea ce a fost în detrimentul învățământului primar.

Înregistrez de asemenea ca un mare inconvenient împrejurarea, că deși descentralizarea înfăptuită și atribuțiunile organelor administrative stabilite, ministerul rezolva orice act fără să mai ceară avizul inspectoratului regional.

Pe deasupra tuturor însă a fost înmulțirea personalului administrativ, care pe lângă că reclamă o seamă de cheltuieli, a transformat în mare parte inspectia dela fața locului într'un fel de administrație de biuro, în contradicție cu însăși rațiunea de a fi a inspectoratului regional.

În consecință:

1. Nici unui inspectorat nu i se va atribui un teritoriu mai mare pentru inspecție și control decât e capabil să stăpâniască.

2. Să se suprimă orice oficiu intermediar între inspectoratele regionale și ministerul central.

3. Să se revină asupra felului cum sunt constituite actualele inspectorate, separându-se administrația școlilor secundare de aceea a școlilor primare și profesionale, conform politicii școlare urmărită de minister pentru fiecare categorie de școală în parte.

4. Să se stabilizeze normele raporturilor de oficialitate între organele de control și ministerul central, care nu va mai putea da decizii fără avizul în prealabil al oficiilor interesate.

5. Să se reducă cheltuielile personalul și duhul birocratic la proporțiile cuvenite.

În cazul acesta vom avea o administrație bună, și nici de autonomie nu va mai fi nevoie.

OCTAVIAN PRIE

BCU Cluj / Central Library Cluj

Miliția fascistă

Acest corp specific fascist, al cărui semn distinctiv este cămașa neagră, a fost întemeiat de Mussolini în Ianuarie 1923, prin înrolări voluntare.

S'a crezut la început că miliția fascistă nu va avea decât o viață trecătoare, dispărând odată cu consolidarea regimului. În realitate, ea continuă să existe dezvoltând o activitate neconținută, și vitalitatea ei se explică prin faptul că miliția se confundă cu însuși fascismul.

Fizionomia ca și scopurile ei au evoluat însă. Creată la început ca un mijloc de luptă contra bolșevismului și anarhiei, ea s'a afirmat în urmă ca apărătoarea revoluției fasciste contra dușmanilor ei, pentru a-se dezvolta mai târziu, în armonie cu armata, îndeplinind astăzi anumite funcțiuni de ordin național.

De pildă: întărirea disciplinei în serviciile publice, apărarea intereselor statului și instruirea militară a finerimei. Astfel există detașamente pentru serviciul căilor ferate, al porturilor, coloniilor, apărării aeriene, supravegherii frontierelor, etc.

Ultima ei utilizare este de caracter militar. La fiecare divizie a armatei active s'au alipit două batalioane de cămași negre, depinzând direct de generalul divizionar. Aceste batalioane, numite „cohorte” vor avea de îndeplinit, în caz de război, misiunile cele mai grele.

În ultimul mare consiliu fascist din primăvara acestui an, s'a hotărât ca membrii acestor cohorte să contracteze un angajament pe zece ani, la sfârșitul cărora li se vor acorda „recompense de ordin moral și practic”.

Acest angajament pe un termen atât de lung constituie în viața miliției fasciste o inovație, pentru că până azi nimic nu împiedica cămașile negre să părăsească oricând unitatea lor. De aci rezulta

o mare nestabilitate, pe care Ducele vrea s'o atenueze prin acest voluntariat, am putea să-l numim „permanent“.

La *Milizia fascista*, organul oficial al acestui corp, explică în modul următor rostul acestei reforme:

„Noi vedem în principiul voluntariatului „permanent“ un fapt important, adică începutul soluționării importantei probleme a „națiunii înarmate“. După părerea noastră, Italia va avea într-o zi privilegiul să devie o „națiune înarmată“, nu prin distribuirea de arme și echipament unor soldați cari stau la vatră, nici prin perioade de instrucții costisitoare în câzărni, ci printr'un sistem îngăduind țării să dispue, fără cheltueli mari, de o forță angajată pe zece ani, și care va fi instruită militărește, fiind în acelaș timp folositoare și ordinii publice“.

În ce privește recompensele de ordin moral-practic, care se vor acorda cămășilor negre după zece ani de serviciu, *Milizia fascista* precizează că ele vor consta în remiterea a câteva mii de lire, de concesiunea unui titlu analog aceluia de care se bucură astăzi foștii combatanți față de serviciile publice ale statului, ale marilor uzine, etc., precum și în alte avantaje pentru familiile lor.

Pe scurt, se poate conchide că, prin aceste măsuri, importanța și eficacitatea miliției fasciste vor fi mult sporite în sânul națiunii și aceasta nu numai pe terenul politic al apărării regimului, ci mai ales pe acela al pregătirii militare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Recrutarea miliției face parte dintr'un întreg sistem creat de Mussolini, cuprinzând nu numai recrutarea cohortelor și detașamentelor de cămăși negre, ci și educația și creșterea fineretului în spirit fascist, din care se recrutează viitorii partizani politici și apărători ai regimului și ai Italiei.

Partidul fascist nu posedă asemănări cu organizațiile politice din alte țări. El este un grup „închis“, în care nu intră cine vrea. Pentru a fi primit, trebuie ca din cea mai fragedă copilărie să fi fost crescut în concordanță cu spiritul regimului.

De aceea, în afară de miliție, mai există alte două instituții, care completează sistemul, și prin care trebuie să fi trecut pentru a fi primit în rândurile miliției. Acestea sunt numite „balilla“ pentru copiii între 8 și 14 ani și „avangarda“ pentru cei între 14 și 18. În amândouă se dă copiilor, potrivit cu vârsta lor, o educație fizică, morală și politică de imitație romană.

Odată pe an, la începutul primăverii, tinerii de 18 ani, eșind din „avangardă“, considerându-se că s'a terminat inițierea lor, sunt recrutați, voluntar de sigur, în diferite detașamente și cohorte.

Ceremonia „recrutării fasciste“ regimul o compară cu vechiul rit în vigoare în perioada clasică a Romei, când adolescenții îmbră-

cau toga virilă pentru întâia oară. Prin acest act, tinerii romani deveneau *milites*, soldați, considerându-i capabili să servească patria. Ei intrau astfel în viața publică.

Recrutarea fascistă, în cursul căreia tinerii din avangardă sunt *înscriși în partid și admiși în miliție*, are în ochii fascismului aceeași semnificație. Această ceremonie s'a desfășurat anul acesta cu cea mai mare solemnitate.

Tinerii de 18 ani au primit investitura civilă și militară sub forma unei cărți de imatriculație (*tessera*) și a unei arme de foc, depunând apoi fiecare jurământul că vor asculta orbește de ordinea Duceului și că vor servi sub toate formele și la nevoie cu prețul sângelui revoluția fascistă.

În după amiaza aceleiaș zile a avut loc și primirea copiilor de 8 ani în „ballila” precum și promovarea celor cari au împlinit 14, în „avangardă”.

Sistemul este astfel complet și continuu, adaptându-se diverselor faze, el pune stăpânire pe copil din cea mai fragedă vârstă și, fără a-l scăpa nicicând din mână, în recrutare, îl încadrează în formațiuni reglementare, ducându-l la consacrarea sa de soldat și cetățean.

Recrutarea repetându-se în fiecare an, regimul și deci și partidul se lărgeste mereu. În 1927 au fost recrutați în acest fel 47 mii de adolescenți, 79.000 în 1928, 85.000 în 1929 și 95.000 în anul de față.

Mussolini asigură astfel durabilitatea regimului, chiar pentru cazul când personal ar dispărea de pe arena vieții materiale și politice. Miile acestea de tineri, crescuți zece ani în spiritul principiilor fasciste, constituie cea mai formidabilă garanție că opera sa va fi continuată.

Recrutarea din anul acesta s'a caracterizat prin faptul că, pentru întâia oară, tinerii intrând în cohorte s'au angajat pe zece ani. După cum am mai spus, această inovație va spori stabilitatea miliției, precum și eficacitatea ei nu numai pe terenul politic al apărării regimului, ci, și mai ales, pe acela al pregătirii militare.

A doua caracterizare a recrutării din acest an este *spiritul naval* în care s'a desfășurat, făcând-o să coincidă cu lansarea noilor unități ale marinei de război. Mussolini a vrut să arate tinerimii marile interese navale ale Italiei. Admiralul *Thaon de Revel* i-a adresat un mesaj în care spune următoarele: „Toate problemele cele mai importante ale vieții naționale, fie de economie, fie de siguranță, sunt strâns legate de Mare. Imperiul roman n'a fost mare decât din ziua când galerele sale înarmate au început să străbată Marea. În noaptea evului mediu, gestul cel mai luminos în Italia a fost acela făcut de navigatorii republicelor noastre maritime”.

De altfel, fascismul, de când a venit la putere, n'a neglijat nimic pentru a da finerimei gusturi maritime. Astfel patru vase au fost

puse la dispoziția organizațiilor „balilla” și de două ori pe an, guvernul le dă ocazia unor lungi călătorii în Marea Mediterană.

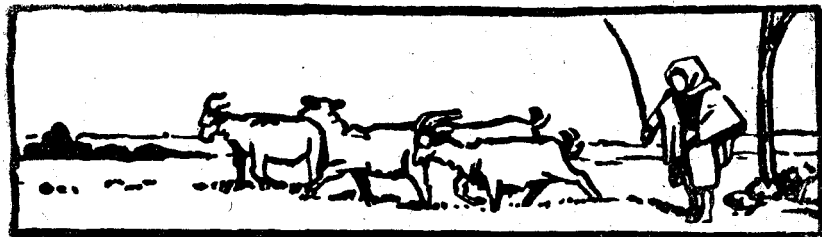
* * *

Recrutarea fascistă din anul în curs, mai mult ca cele anterioare, a fost așezată pe baza apărării naționale, terestre și maritime. Toată finerimea a participat la ea, în afară de orice propagandă subversivă, și acest fapt dă Italiei un mare avantaj asupra tuturor țărilor, în care doctrinele comuniste și antifimilitariste înfloresc pe toate cărările, până și în școli.

Din fericire, în țara românească nu am ajuns încă așa de departe. În școli, cel puțin, credem că propaganda antinațională nu și-a făcut încă apariția, deși, nu fără mirare, am citit deunăzi că în Capitală ar exista o organizație studențească socialistă. Ne închipuim însă că trebuie să fie compusă din minoritari.

Totuș, cu toate că nu există deocamdată acest pericol, organizația fascistă a tinerețului trebuie să ne îndemne să facem și noi ceva în acest sens. Nu să imităm sistemul lui Mussolini, deși unul mai perfect nu poate să existe. Să-l adaptăm împrejurărilor dela noi. *Să organizăm, să creștem și să educăm finerimea, nu în folosul sau cadrul unui partid, ci în cadrul și folosul națiunii!* De altfel scopul final al organizației fasciste este acelaș, pentru că, în Italia, fascismul se confundă cu națiunea.

BCU Cluj / Central University Library GR. TĂUTU

Salariile preoților din Ardeal

Sunt doisprezece ani de când preoțimea ortodoxă din Ardeal se luptă în congresele asociației clerului „Andrei Șaguna“, în conferințe și adunări, pentru a dobândi dela guvernele țării o retribuție cuviincioasă, un minim de salariu legal, pentru munca ce o depune la prosperarea statului și liniștea lui. An de an s'a spus că statul e înglodat în datorii și în obligații față de alte categorii de funcționari. Preoții să mai aștepte. Așteptarea noastră însă e pe punctul extrem.

Dela legea de armonizare a salariilor votată de guvernul Averescu, nimeni nu s'a mai ocupat de preoți. Par'că era un făcut. De câte ori vreun deputat aducea în discuție chestiunea salarizării clerului, guvernul era pe ducă; astfel că lumea de preoți știa și avea cel mai bun indiciu că guvernul pleacă, căci se discuta salarizarea clerului.

Situația preoțimei pe lângă că e rea, e și nedreaptă. Un preot cu studii complete: liceu și 4 ani de teologie (academie) are după 15 ani de funcționare 6000 lei lunar. Nimeni nu trebuie să uite că preotul e om căsătorit, iar starea lui socială — model de viață casnică între credincioși — îi poruncește a-și crește copii în școli bune, dându-le o ocupație cinstită și serioasă. Pe lângă acestea, trebuie să-și crească copiii la oraș, plătind câte 2000—3000 lei pentru întreținerea fiecăruia, iar el, având numai doi copii la școală, înseamnă să-și dea pentru întreținerea lor tot salariul său, iar el să trăiască „cu Duhul“. Se vor găsi liberucuetători, adică sectari ori francmasoni, cari să mormăie vechiul cântec ridicol și malițios: „Pe popă nu-l plângem că-i vine și dela morți și dela vii“. E stranie această judecată. Tot ce primește preotul din pământ și serviciu în parohie se poate evalua la maximum 20.000 lei anual, ceea ce e identic cu nimic, căci banii vin cu leul și se cheltuesc tot așa. Pământul din reforma

agrără s'a dat de regulă la marginea hotarelor ațâțând numai fără-nimea în contra preoșilor, fără a le aduce pământul vre-un venit. Ce-a făcut însă guvernul actual cu preoșimea e de nedescris și de neînțeles. Prin oameni iresponsabili, dușmani ai moralei și ai bisericii au ațâțat prin safe poporul în contra preoșilor, îndemnându-l, forțându-l chiar, a refuza preoșilor salariul cu „naturalii“ (bucate, lemne, etc.), păgubind astfel pe preoși de două ori; odată prin faptul că statul le retrage din ajutorul său ceea ce s'au obligat credincioșii — iar credincioșii, puși la cale de „voinici“ deneagă obligamentul lor preotului, care e silit a trăi numai din ajutorul de stat.

Nu mai amintesc, că azi un servitor cu soția primesc 6000—8000 de lei lunar, dar e revoltător ca pleiada de intelectuali, — preoșii, — singurii ce i-am avut odinioară în Ardeal și cari au fost și sunt rezervorul din care s'a creiat stratul de intelectuali de azi, să fie răsplătiți de țară, la a cărei temelie ei și-au dat tribut de lacrimi, sânge și suflet, mai rău de cât servitorii. Trist, dar așa e. Statul nostru — e dureros de spus, dar aceasta e realitatea — a plătit și plătește numai funcționarii bine organizați (armată, poștă, tren, telegraf) de cari guvernele se tem. Căilalți frag la mizerie.

E timpul ca opinia publică creștină, fiii bisericii, parohienii preoșilor, să dea mână de ajutor și să convingă statul că batjocura suferită de preoși în 12 ani e *deajuns*. Numai o preoșime bine salarizată, cinstită salarizată, — conform pregătirii și rolului ei, — e în stare și poate să-și facă datoria, care e tot mai necesară și tot mai urgentă azi ca niciodată. N'as vrea să văd cum ar arăta satele noastre, când n'ar mai fi preoși în ele!

Culmea batjocurei și a mizeriei e *pensionarea preoșilor*. Înțeleg să muncești o viață întreagă fără salariu (preoșimea nu are salariu ci ajutor de stat), dar să fi asigurat că măcar după moartea ta familia (soția și copiii) vor avea un trai posibil omenesc. La noi nici această mulțumire nu este. Un preot silit să se pensioneze după 40 ani de serviciu primește 1200 lei lunar, iar soția lui — în caz când el moare la 40 ani de serviciu — are o pensie de 2000 (două mii lei) *anual*, ce nu-i ajunge nici de săpun.

Toate *plângerile*, protestele preoșilor la toate forurile chemate și nechemate au ajuns de răs, sunt infructuoase. Azi când guvernul Maniu a împărțit cu mână largă pensii slujbașilor unguri, și acum vrea să le dea pensii și jandarmilor unguri, — deci celor ce au bătut și închis pe „popii valahi“ prin temnițele din Cluj, Șopron și Seghedin — cred că e o *sfidare* să nu li se facă o pensie cinstită conform cu funcția și rolul lor în stat. Cred că preoșimea română din Ardeal a făcut fapte mai valoroase decât funcționarii unguri ce n'au depus jurământul la vreme, și acele fapte le cunoaște chiar și d. Iuliu Maniu. Preoșimea trebuie — conform dorinței *unanime* a preoșilor din tot Ardealul — să fie încadrată în casa de pensii a funcționarilor publici.

Știm și noi foarte bine, că țara trece prin grele nevoi bănești, că veniturile publice nu-s îndestulătoare, și că tot felul de impozite

apasă clasele producătoare. Povara impozitelor, cel puțin, o suportăm și noi, deci o cunoaștem.

Totuș, când vedem risipindu-se atâtea fonduri, aruncându-se fără cruțare sume foarte însemnate pentru lucruri inutile; când guvernul își îngăduie atâta lux costisitor de fațadă; când zeci de milioane se cheltuiesc în fiecare an sub pretextul unor așa numite opere culturale, care nu lasă urme nicăeri, — să ni se îngăduie și nouă, modestei muncitori în ogorul sufletesc al satelor, a căror activitate se poate prețui cu măsura oricărei inimi românești, să ni se îngăduie, zic, să credem că dacă s'ar depune bunăvoința necesară, problema existenței noastre s'ar putea rezolva. Să se mai cruțe acolo unde banul se azvârle de geaba, ca să se poată răsplăti mai drept munca adevărată!

O singură rezervă facem. Dacă guvernul actual, care spune despre sine că întrupează democrația, nu prețuiește rolul preoției, sau crede că biserica ar trebui transformată în cârciumă, ca în Rusia bolșevică, atunci, desigur, orice argument devine zadarnic. Nouă nu ne rămâne decât să așteptăm vremuri mai bune.

Așteptarea preoției e mai mult decât un *martiriu*. Am voi fapte, că de vorbe ne-am săturat din belșug.

DIONISIE BUCUR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Două aniversări

— Algerul. — Revoluția din Iulie —

În cursul lunii Iulie, Franța serbează două aniversări importante. La 4 Iulie se împlinesc o sută de ani decând, cucerind cetatea Algerului, Franța a pus picior solid în nordul Africei și a așezat bazele viitorului său puternic și vast imperiu colonial african.

În aceeași lună, la sfârșitul ei, tot acum o sută de ani, a avut loc a doua revoluție franceză, numită revoluția din Iulie, tocmai pentru că s'a petrecut în această lună de vară, spre deosebire de revoluția din 1848, purtând în istorie numele de revoluția din Februarie.

Algerul se găsea acum un secol, încă de trei sute de ani, sub stăpânirea unor dey, cari la rândul lor depindeau de sultanul din Constantinopol. Aceste legături, erau însă foarte slobode, astfel că dey-ul era aproape independent.

Indeletnicirea de predilecție a acestor mici despoji era pirateria, făcând, cu numeroasele lor flotile, aproape imposibilă navigația în Marea Mediterană. În decursul vremurilor, au atacat, prădat și scufundat sute și mii de vase de comerț încărcate cu mărfuri, cauzând pagube mari tuturor statelor care îndrăsneau să-și trimită corăbiile lor în apele algeriene. Mii și mii de tone de tot felul de mărfuri au căzut astfel pradă în mâinile dey-ilor nesățioși, mii de oameni au fost uciși apărându-și avutul, și alte mii fărăși în sclavie, pentru totdeauna.

Ultimul dey al Algerului, *Hussein*, era de o ferocitate, lăcomie și îndrășneală nemaipomenită. În 1827, încumetându-se să insulte și să gonească pe consulul francez, Pierre Deval, care protestase împotriva pirateriei, Franța ceru satisfacție, pe care dey-ul o refuză.

După lungi tratative, guvernul, dela Paris se hotărăște să blocheze Algerul și neputând nici pe această cale să înfrângă încăpățânarea și trufia fără margini a potentatului — care se credea invincibil tocmai pentru că până atunci nu îndrăsnise nimeni să-l

atace, — regele Carol X se decide, în primăvara anului 1830, să obțină pe calea armelor satisfacția refuzată.

La 7 Februarie regele lansează ordinul de mobilizare. Între Toulon și Marsilia și până la Tarascon, Arles și Avignon se concentrează sub comanda supremă a generalului *Bourmont* 40.000 de soldați, împărțiți în trei divizii de infanterie, sub comanda generalilor *Berthezène*, *Loverdo* și *d'Escar* și în 18 regimente de vânători călare, având și artileria necesară prevăzută cu tunuri de asediu de 83 milimetri.

La 15 Iunie, flota franceză compusă din mai mult de o sută de corăbii, din cari 11 vase de linie și 24 fregate, restul transportând armata, a apărut în fața Algerului, debarcând, a doua zi, la câțiva kilometri de oraș și fortăreață.

Între 16 și 29 Iunie au avut loc lupte continue, trupele franceze reușind să cucerească terenul pas cu pas, cu toată rezistența îndrăcită a indigenilor, să se apropie de oraș și să-l înconjoare, tăindu-i orice posibilitate de comunicații cu lumea din afară.

Asediul propriu zis începând, apărătorii cetății luptau cu înverșunarea desnădejdei. În ziua de 4 Iulie însă, ducând lipsă de apă potabilă, și încercând o eșire, francezii i-au înfrânt, cucerind încă în aceeași zi orașul și cetatea și făcând prizonier pe trufașul Hussein.

Franța a pus astfel pentru totdeauna capăt pirateriei din Marea Mediterană, redând acesteia liniștea de care fusese lipsită sute de ani. În același timp câștigase și un punct de sprijin solid în nordul Africii, de unde putea să pornească la cucerirea întregii țări, spre fericirea ei, cum se poate constata astăzi, transformând-o dintr'o țară sălbatecă, dintr'un deșert neproductiv, care nu putea să-și hrănească locuitorii, silindu-i să recurgă la pradă, într'o adevărată și imensă oază.

Efectul produs de cucerirea Algerului asupra Europei a fost considerabil. Englitera, în special, nu vedea cu ochi buni că Franța punea piciorul în Africa și când, la 19 Iulie, ministrul de externe francez notifică puterilor că restabilise la Alger pe consulii europeni goști de dey, *Foreign Office* ceru explicațiuni, dorind să știe, dacă guvernul Franței înțelegea să se stabilească definitiv în Africa de nord.

— „*Pentru a lua Algerul, — răspunse mândru Carol X — n'am avut în considerație decât demnitatea Franței; pentru a-l păstra sau a-l reda, nu voi consulta decât interesul ei*”.

Au fost ultimele cuvinte frumoase, pe care avea să-le pronunțe bătrânul rege, pentru că peste puține zile avea să fie detronat.

* * *

Poporul francez a făcut patru revoluții, din care cel puțin două, revoluția cea mare din 1789 și revoluția din 1848, au avut repercusiuni mondiale. Revoluției din 1789 îi datorăm libertățile de care se bucură azi majoritatea popoarelor civilizate, iar revoluția dela 1848 marchează altă dată memorabilă în istoria omenirii, aceia a redeștept

tării naționale a popoarelor subjugate. În special, noi românii ardeleni avem să mulțumim acestei revoluții grăbirea deșteptării noastre, revoluția înfățișându-se peste Germania, Viena și Budapesta, până în depărtatul Ardeal.

Revoluția din Iulie a cărei aniversare Franța o serbează anul acesta, a avut deasemenea importanța ei, prin faptul că a pregătit pe cea de-a treia, a cărei repercusiune am subliniat-o.

În Franța, în 1830, domnea o vie și generală nemulțumire împotriva regimului instituit după alungarea lui Napoleon. În Cameră și prin presă, guvernul și regimul erau atacate cu înverșunare, opoziția conștientă de puterea ei întrebuițând și sporind agitația populară. Pentru a pune capăt situației intolerabile, regele Carol X, fratele mai mic al celor doi Ludovici cari au domnit sub numele de al XVI-lea și al XVIII-lea, sfătuit de miniștrii săi, desființă constituția, dizolvând, în seara zilei de 25 Iulie, camera, suprimând libertatea presei și modificând legea electorală.

A doua zi dimineața, conducătorii opoziției, *Thiers*, *Carrel*, *Mignot*, *Rémusat* și încă patruzeci de fruntași se adună în redacția ziarului *Le National*, hotărând să reziste și să îndemne poporul la rezistență. În acest scop lansară primul strigăt de alarmă, sub forma unui manifest redactat personal de *Thiers*, pe care *Le National* îl răspândește în mii de exemplare.

— „Ordonanțele regelui — scria *Thiers* — înseamnă cea mai manifestă violare a legilor. Regimul legal a fost întrerupt; acela al forței a început. Supunerea încetează de-a mai fi o datorie. Textul formal al constituției, practica urmată până acum de coroană, hotărârile tribunalelor, nu îngăduie regelui să modifice regimul presei și al legii electorale. Guvernul a pierdut caracterul de legalitate, care comandă supunerea. În ce ne privește, îi vom rezista. În ce privește însă Franța, ea trebuie să judece singură până unde merge rezistența ei“.

Manifestul se împrăștie în public cu iuțeala fulgerului. Cetățenii îl comentează, îl aprobă. Lucrătorii și studenții se înarmează. În câteva ceasuri capitala se transformă într'un câmp înarmat și în seara de 21 Iulie trupele bătrânului rege, care avea 72 de ani și în definitiv nu vroia decât pace, liniște și ordine, nu mai ocupau decât Luvrul, Tuileriile și piața Vendome. Tot restul orașului se găsea în mâinile revoluționarilor.

În ziua de 28 Iulie au avut loc lupte sporadice, în ziua de 29 însă, mareșalul Marmont, care comanda trupele regale, dându-și seama de gravitatea situației se hotărî să se ducă la St. Cloud, reședința regală, să ceară regelui retragerea ordonanței. Era însă prea târziu, căci revolta se întetise, în piața Odeonului politehnicienii se înarmează, studenții ridică baricade. Curând pornesc la atacul Luvrului și Tuileriilor. Trupele regale rezistă, dar multe dintre ele trec de partea revoluției și la ora 12 totul era terminat. Capitala se găsea întreagă în mâinile revoluționarilor.

Văzând trupele regale retrăgându-se, bătrânul Talleyrand, în

picioare într'un balcon, se întoarse către secretarul său, zicându-i: — „Notează că, la 29 Iulie 1830, ora 12 și 5 minute, ramura bătrână a Bourbonilor a încetat să domnească în Franța“.

În fața colonadei Tuileriilor se săpără trei morminte; într'unul au fost înmormântați elvețieni, în celelalte două cetățeni. Pe mormintele celor din urmă s'au săpat cuvintele: „Francezilor morți pentru libertate“. În total în revoluție, care n'a durat decât 3 zile, au pierit 800 de cetățeni și 155 soldați. Răniți au fost 5000 la cei dinfăi și 600 la cei din urmă.

Regele până în seara zilei de 29 rămăsese impasibil la St. Cloud. El nu-și dădea seama de gravitatea situației, care i se ascundea. A doua zi dimineață, la ora 5, este sculat din somn de ducele de Mortemart, comunicându-i cele întâmplate.

Pe când vărul său, ducele de Orleans se instalează pe tron, regele Carol X se retrage la Trianon și apoi la Rambouillet, de unde, de frica parizienilor pornește spre Cherbourg. La Cherbourg în frac albastru, fără decorații, se imbarcă, la 16 August, pe vaporul englez „Great Britain“ luând drumul spre Anglittera. Un brick trimis de noul rege îl escortează, pentru a-l proteja sau pentru a-l scufunda, dacă s'ar abate din cale.

— „În ziua de 30 Iulie însă, — scrie contesa Dash în amintirile sale — am trecut printre baricade, să luăm înghețată la Tortoni. Bulevardul era radios. Femei în toalete admirabile îl împodobeau, ca și când nimic nu s'ar fi petrecut. Tortoni, Café de Paris, Café Anglais străluceau de lumină. Cea mai mare parte dintre doamne purtau rochii albe și lungi, centuri de panglici și pălării de pae...“

Parisul își reluase aspectul său obișnuit.

V. P. RĂMNICEANU

Cronica politiceii interne

Moștenirea guvernelor liberale

Ani de-a rândul, în epoca penibilă de refacere a economiei noastre naționale zdruncinate de război, s'a adus partidului liberal în-vinuirea de a fi întârziat prin politica sa egoistă punerea în valoare a bogățiilor țării, refuzând cu încăpăținare orice colaborare oferită din partea capitalului străin.

Cu îndârjirea fanaticului, care crede morțiș în puterea fără de greș a religiei sale, d. Vintilă Brătianu ne-a oferit, în mijlocul sărăciei care ne copleșea, destule argumente calculate și patetice pentru a-și justifica punctul de vedere. După judecata sa, influențată evident de anumite idei preconceptuate, România trebuia să facă mai înainte de toate, în fața lumii, dovada evidentă, că se poate îndrăveni și prin propriile-i forțe, lipsindu-se oricând de ajutorul, adeseori incomod, al tovărășiilor interesate ce-o ispiteau. La această subtilitate de strategie negustorească, născută din convingerea că marfa dusă la târg cu prea multă insistență scade în preț, se mai adăuga și o exaltare sistematică a amorului propriu românesc, care era solicitat să considere orice început de descălecarea a finanței străine pe pământul țării drept o știrbire a suveranității noastre naționale. În realitate, dincolo de aceste considerații ispititoare, se ascundeau, acoperite cu destulă stângăcie, ambiții și râvne mai puțin sentimentale.

Străduindu-se să încerce restaurarea economică a României cu concursul exclusiv al capitalului autohton, partidul liberal, prin d. Vintilă Brătianu, se îngrijea, așa zicând, de propria lui soartă. Patriotismul bancar își are dogmele sale imutabile, gravate cu litere de aur pe frontispiciul registrelor de contabilitate...

Iată, însă, că într'o zi, după cum foarte bine se știe, partidul liberal s'a văzut copleșit până la epuizare de povara ce-și luase pe umeri, a simțit că intrase cu întregul său angrenaj financiar în vârtejul ispititor al unui cerc vicios, și operând cu îndemnare unele modificări în programul său de până atunci, s'a arătat dispus să recurgă, în fine, la colaborarea capitalului de peste graniță. Păstrând

aceiaș aer sacerdotal de mare preot al naționalismului pe acțiuni, d. Vintilă Brătianu a avut grije să declare solemn, că n'a refuzat nicio dată sprijinul finanței străine, și socotind că prezintase o dovadă îndestulătoare a posibilităților de a ne reface prin noi înși-ne, a luat la rândul-i toiagul pribegiei pe calea Damascului, în căutarea unui împrumut.

Din păcate, bancherii apuseni, foarte sceptici în materie de convertiri, n'au avut suficientă încredere în pocăința târzie a partidului liberal, și și-au diluat cu toți prudența în zeama fără de sfârșit a unor politicoase tratative. Strâns cu ușa de pretutindeni, d. Vintilă Brătianu a fost nevoit să lase din mâini frânele cărmuirii înainte de a avea prilejul să apară în ochii opiniei publice ca un dărâmat al propriilor sale altare.

Astfel împrumutul de stabilizare, negociat până în amănunte de guvernul liberal în cursul anului 1928, a fost încheiat fără zăbavă multă de guvernul d-lui Iuliu Maniu, pe care, ce-i drept, nicio dată nu l'a persecutat gândul de-a săvârși ceva prin el însuș . . .

Tara la mezat

În acele momente hotărâtoare, când politica noastră economică ar fi putut să fie îndrumată pe făgașul normalității, — primul prilej fusese pierdut odată cu îndepărtarea absurdă a guvernului Averescu în 1927, — nenorocul țării a voit ca la cârmă să se instaleze un partid politic improvizat în pripă din elemente eterogene, lipsit de conștiința responsabilităților, nesigur pe ziua de mâine, frivol în cugețare și fără scrupul în procedeeuri, care, dându-și seama că norocul său se datorește numai unei vremelnice aventuri electorale fără reînțoarcere, a deschis larg zăgazurile tuturor tranzacțiilor oneroase, a trâmbițat mobilizarea samsarilor de toate soiurilor, proiectând asupra bunurilor obștești perspectiva falimentară a unei lichidări generale.

Socoteala acestor cărmuitori de ocazie n'ar fi tocmai anevoie de descifrat. Având, pe de-o parte, serioase dificultăți bugetare de rezolvat, și apreciind pe de altă parte, personal, avantajile palpabile al unor aranjamente financiare realizate pe spinarea statului, ei n'au ezitat nicio clipă, de câteori a fost vorba să se amâneze veniturile unui serviciu public sau să se scoată la mezat o fâșie din averea națională. Rând pe rând, cu seninătatea unui vătășel care n'are nimic de pierdut, d. Iuliu Maniu a cedat sarea, tutunul și chibriturile, a vândut telefoanele, a concesionat construcția șoselelor, iar acum se pregătește, cu binevoitorul concurs al d-lui I. Krueger, cunoscutul filantrop suedez, să instituie, după modelul celor de până acum, o vastă societate de exploatare a pădurilor României, cu serioase perspective de câștig pentru acționarii dela Stockholm și cu apreciable tantieme pentru membrii național-țărăniști ai consiliului de administrație.

Sistemul, pus odată în mișcare, merge ca pe roțile. Intermediarii, mai nerăbdători, își iau părțica lor imediat; bancherii străini, cari au vreme să mai aștepte, calculează rentabilitatea afacerii pe serii de câte douăzeci de ani. Toți iau cât pot, și când pot, numai statul se lasă mulș din greu, fără să știe bine până când . . .

Ceeace se dă, se vede. Dar ceeace se primește în schimb are darul să se ascundă atât de bine, încât nu se poate descoperi nici cu cea mai optimistă luare-aminte. Pentru echilibrarea aparentă a balanței bugetare pe-o perioadă de trei, sau șase luni, se aruncă în cărca statului sarcini împovăraătoare, destinate să-l robească pe treizeci de ani și mai mult. Viața se scumpțește pe fiecare zi; impozitele cresc într-o îngrijitoare linie ascendentă; toate clasele producătoare sângerează, fără ca făgăduiala unei însănătoșiri economice să se arate la orizont.

Ne-am pomenit, în aceste vremuri de criză acută, cu o impunătoare emisiune de proaspeți milionari ieșiți ca din pământ: samsarii autorizați ai actualului regim de pricopseală național-tărănistă; dar ivirea neașteptată a acestor averi, stoarse din ultimele picături de vlagă a unui popor sărăcit, nu vor avea darul să consoleze pe nimeni. De mai bine de-un an, se vestește prin bății de tobă la toate punctele de frontieră mezzatul cel mare al desfacerii generale. Guvernul d-lui Iuliu Maniu și-a trimis voiajorii prin toate capitalele Europei. Tot a fost oferit. Tot a fost declarat negociabil. Numeroasele contracte s'au încheiat; comisioanele respective s'au incasat; astfel, unele din cele mai importante surse de venituri ale țării au fost gajate; dar sârmanul contribuabil, pe pielea căruia s'au încheiat toate aceste aranjamente minunate, se întreabă cu drept cuvânt: Unde se găsește contravaloarea atâtor repetate sacrificii? Cu ce s'a îmbunătățit situația finanțelor publice? Cu cât au sporit, cel puțin, incasările Tezaurului? În ce fel s'a ajutat agricultura, industria sau negoțul țării? Vindem, închiriem, și concesionăm pe capete, — de ce?

Statul a ajuns să nu-și poată plăti funcționarii la vreme; plugarii își lasă recolta neculeasă pe câmp fiindcă din vânzarea ei nu ajung să-și plătească nici munca secerișului; falimentele se succed la intervale tot mai dese, cași cum ar indica progresele macabre ale unei teribile epidemii; uzinele își închid porțile, trimițându-și muncitorii să caute de lucru peste, hotare. Suntem în plin export de carne vie, preludiul unei apropiate concesionări a întregii populații valide din România cea nouă, occidentalizată de-abinelea sub gospodăria înțeleaptă a dlui Iuliu Maniu!

Lichidarea național-tărănistă

Inercarea de a scoate la mezzat averea țării nu-i decât consecința inevitabilă a procesului de descompunere din sânul țovărășiei național-tărăniste, care, simțind apropiatul ei sfârșit are aerul să spună: — „După mine, potopul!”

Vom privi fără prea multă emoție lichidarea apropiată a partidului dela cârmă. Dar nu ne putem convinge de fel, că România, cu toate perspectivele viitorului său, trebuie să urmeze soarta guvernanților de astăzi...

A. H.

Cronica politicei externe

— Războiul civil din China și unelirile bolșevice —

După o pauză destul de scurtă, războiul civil a reînceput în China. Provinciile dela nord s'au răsculat sub conducerea generalului *Jen-Si-Șan*, guvernatorul provinciei Șanzi, și luptele se dau pe un front destul de întins, dealungul liniei ferate ducând spre Shanghai. *Jen-Si-Șan* a fost până eri prietenul și colaboratorul lui *Ciang-Kai-Șek*, șeful guvernului dela Nanking. În contra acestuia s'a ridicat acum, constituind la Peking un nou guvern și producând separațiunea provinciilor dela nord.

Ambiția personală a guvernatorilor de provincii este cauza tuturor acestor lupte care se desfășoară de ani de zile în această nenocită țară. Guvernatorii nu au în vedere decât calculele lor particulare, dându-se când de o parte, când de alta, după cum le dictează interesele. Așa a făcut acum *Jen-Si-Șan*, deși *Ciang-Kai-Șek* îl numise generalisim-ajutor, cu însărcinarea specială de a controla din punct de vedere militar și financiar provinciile la nord de fluviul Galben.

Această însărcinare destul de importantă, pentru că constituia de fapt stăpânirea provinciilor dela nord, în afară de aceia asupra provinciei Șanzi, pe care o guverna efectiv, ne mai satisfăcând ambiția generalului, *Jen-Si-Șan* s'a răsculat în contra prietenului de eri, constituind în fosta capitală a imperiului, mai în urmă și a republicei, un guvern, a cărui consolidare ar însemna de sigur separațiunea provinciilor nordice de guvernul dela Nanking, în teorie astăzi stăpânitorul întregului teritoriu chinez.

Informațiunile ce le posedăm asupra acestui guvern sunt încă foarte vagi, totuș se poate spune, că el se bucură de foarte mulți

partizani, cari, în China, prin mituire, daruri bănești și onoruri se recrutează fără greutate.

Ceeace este sigur, e că guvernul central dela Nanking a lansat un ordin de arestare împotriva lui Jen-Si-San, la care acesta a răspuns, acum două luni, prin începerea ostilităților, pornind cu forțele sale înspre sud și atacând trupele fidele guvernului. După ultimele telegrame, Jen-Si-San dispune de forțe puternice, totuș guvernul dela Nanking ar putea poate să-i ție piept, dacă n'ar interveni alfe elemente paralizându-i forțele. În special propaganda bolșevică se face tot mai îndrăzneală, rărind prin dezertări trupele guvernului.

Un ziarist atrăin, care călătorește prin China, telegrafiază ziarului său că forțele în luptă sunt aproximativ egale. El crede că arbitrul situației este Ciang-Su-Liang, guvernatorul Mancuierei, fiul și succesorul generalului Ciang-So-Lin. Acesta dispune de forțe considerabile și nu s'a declarat până acum pentru nici unul dintre beligeranți. Șansele se vor preciza însă imediat ce Ciang-Su-Liang va interveni, în favoarea unuia sau altuia.

Pentru moment nu se poate spune decât că există din nou în China o armată și un guvern nordist și că războiul generalilor, care încetase acum doi ani, a reînceput.

Toate acestea dovedesc, că unitatea politică a Chinei este departe de a fi un fapt împlinit și că guvernul din Nanking nu poate, cum se spera în Europa, să garanteze ordinea și o bună administrație în ansamblul vastului teritoriu chinez.

CCU Cluj - Central University Library Cluj

* * *

De aceste greutăți în care se sbate guvernul central dela Nanking caută să profite guvernul sovietic dela Moscova pentru a-și impune condițiile sale, în rezolvarea definitivă a conflictului chino-rus.

Origina și desfășurarea acestui conflict sunt cunoscute, totuș le vom reaminti pe scurt. În iarna anului 1929, guvernul dela Nanking, îngrijorat de unelțirile subversive ale personalului rus al căii ferate orientale, l'a arestat în întregime, trecându-l peste graniță, propunând guvernului rus ca printr'o convenție specială să stabilească condițiunile în care să funcționeze mai departe căile ferate.

Moscova refuză însă să înceapă tratative înainte de stabilirea statului quo ante, și lucrurile au tărăgănat câteva luni, ambele guverne afirmând că nu vor să recurgă la război.

Sub pretext de-a organiza apărarea frontierelor, bolșevicii măsără trupe, trecând vara precedentă la atac, ceea ce n'a împiedicat guvernul dela Moscova să afirme că nu face război.

Rusia rupând frontul manciurian, China se văzu nevoită să consimtă la condițiunile puse de Moscova, înainte de a începe tratative pentru regularea definitivă a conflictului.

Aceste negocieri n'au început nici până astăzi, pentru că Rusia, profitând de greutățile prin care trece guvernul chinez, a pus în preala-

bil, anumite condițiuni, care nu sunt de loc în legătură cu diferendul relativ la căile ferate orientale.

Aceste condițiuni sunt: restabilirea relațiilor diplomatice și consulare între cele două țări, crearea de noi consulate rusești în Manciuria, asimilarea reprezentanților comerciali cu reprezentanții politici, în ce privește imunitatea și exterritorialitatea diplomatică și dreptul de a instala găzdi armate pe lângă fiecare reprezentanță sovietică în China, fie ea comercială sau consulară.

Cerând imunitatea diplomatică pentru personalul său comercial, guvernul sovietic vrea să dea acestuia posibilitatea să desfășoare în toată libertatea propaganda sa comunistă și prin instalarea găzilor armate vrea să-și creeze nucleurile și elementele active ale unui trupe revoluționare, în jurul cărora să se formeze forțele, cu care să bolșevizeze China.

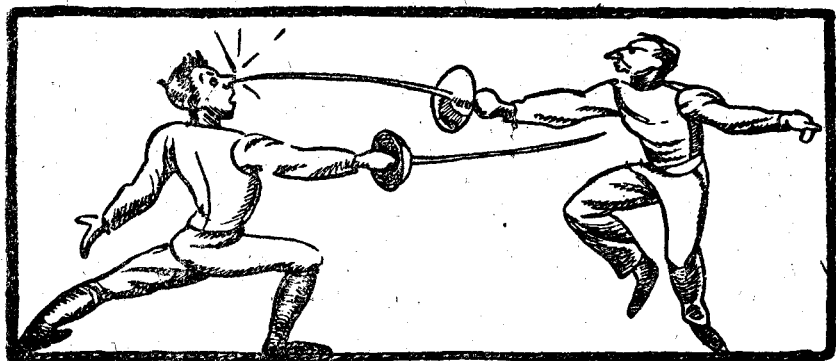
Desordinea și anarhia în Asia întreagă este pentru Moscova prima condiție pentru reușita revoluției universale, la care lucrează Sovietele de atâta timp și de la care așteaptă salvarea. Prima încercare de a bolșeviza China eșuând, ele încearcă acum a doua oară în speranța că de astădată luptele lăuntrice le vor da posibilitatea să reușească.

De altfel străduințele Moscovei nu se îndreaptă numai spre China. S'a dovedit că în turburările din India sunt amestecați și bolșevicii, după cum în Indochina franceză, unde au izbucnit de asemenea turburări, mașinațiunile agenților Moscovei sunt evidente, după cum a declarat ministrul francez al coloniilor în Camera, răspunzând unei interpelări.

În China, în Indochina, în Indii, acum în urmă și în posesiunile olandeze, în special la Iava, rușii să străduesc să introducă comunismul, în speranța că vor putea bolșeviza și cuceri apoi Asia întreagă, pornind în urmă astfel întăriți la partea a doua a revoluției universale: bolșevizarea Europei.

În Indii, în Indochina, englezii și francezii, dispunând de mijloacele necesare, vor ști să restabilească ordinea și să deçoace manevrele bolșevicilor. În China însă, situația este mai gravă. Să nădăduim că Ciang Kai Şek, șeful guvernului central, va ști să învingă și să constituie unitatea politică a Chinei, singurul mijloc pentru a putea rezista unelfirilor bolșevice.

V. P. R.

G A Z E T A R I M A T Ă

BCU Cluj / *Incognito*... Library Cluj

*D. Iuliu Maniu va pleca în străinătate
Incognito. Ziarele*

*Răpus de fărâniști și de căldură,
Ghiulucă pleacă în străinătate;
Își ia fâlmaci, trei gulere curate,
Ceva valută, — și o piatră 'n gură!
Întâia oară o pornește 'n lume,
E ca un miel nedat încă la iarbă,
De-aceea s'a decis să-și pună barbă,
Și 'n pașaport, șiret, și-a scris alt nume.
Incognito, cu ochii lui de broască,
Va rătăci din Blaj la Miramare...
Dar pentruce atâta transformare,
Când ș'altfel nimeni n'are să-l cunoască?*

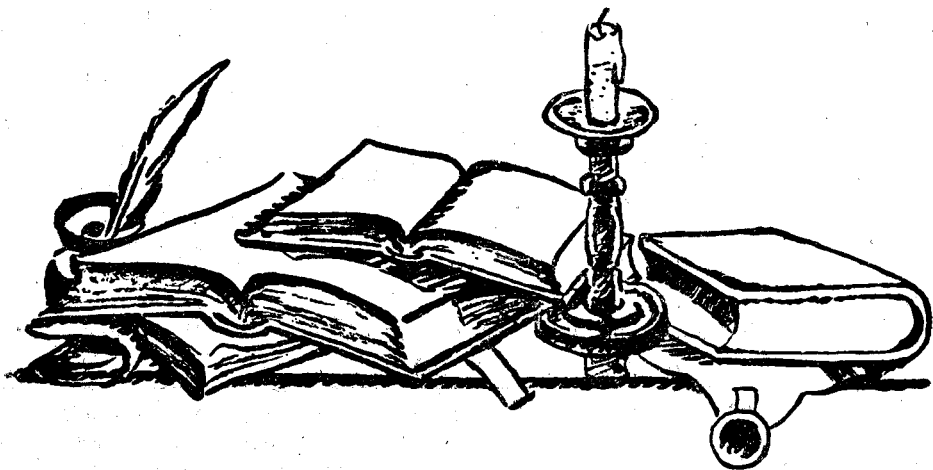
*Așa a fost Ghiulucă toată viața,
Ne'ncrezător și-ascuns, cum îi e firea;
Când l'a chemat Pomuț cu moștenirea
La Los=Angeles, — nu și-a ras mustața?*

Când din tranșeele de sânge ude,
Spre cer atâtea glasuri se nălțară
Strigându-și așteptarea milenară, —
Nu se făcu, prudent, că nu le-aude?
Și iată, — 'ncerc să-mi potolesc mânia, —
De-atâția ani, privind cu sânge rece
Tot zbuciumul acestui neam, — nu trece
Maniu incognito prin România?

Târziu, când aspra vremii judecăță
Pe toți în dreaptă cumpănă ne-o pune,
Și hotărârea 'ntreagă și-o va spune,
Va fi și amintirea răzbunată...
Un cronicar bătrân, cândva, departe,
Va răsfoi îngălbenite file,
Va cerceta povestea=acestor zile,
Voind s'o talmăcească într'o carte.
Atunci abia, știința suverană
Va îndrepta minciuna 'nșelătoare:
— „Maniu n'a existat... E o eroare...
Cunosc legenda... Farsă grosolană!“

OMUL-MASCAT

— Doctor in științele oculte —

ÎNSEMNĂRI

Călătoria dlui Iuliu Maniu. — Președintele de Consiliu, după 12 ani de muncă fără preget pentru binele țării, simte și d-*sa* nevoia să treacă granițele României pentru a se recreia. Așa cel puțin anunță zierele guvernamentale.

Am fi crezut, până a nu citi ultimele rânduri ale informației, că dl Iuliu Maniu pleacă să ia contact cu conducătorii popoarelor din statele europene, să-și lărgească orizontul politic, să caute să încheie noi legături și să creieze noi perspective țării.

Am fi crezut că recentele călătorii ale contelui Bethlen, ale cancelarului Schober i-au fost un îndemn să anihileze, prin autoritatea personalității sale și darul cuvântului său, eventuale combinațiuni defavorabile nouă, ce s'ar fi pus la cale cu ocazia acestor vizite.

Am fi crezut că dl Iuliu Maniu pleacă să cucerească d-*sa* împrumutul pe care n'a putut să-l obție dl I. Lugoșanu și de care țara are așa de mare nevoie pentru crearea „Creditului Agricol“, singura posibilitate de a da o nouă viață agriculturii noastre. Am fi crezut... dar nu, dl Iuliu Maniu pleacă să se distreze.

Pleacă însoțit de dl I. Lugoșanu, unul din cei doi subsecretari de stat de la președinția Consiliului. Această călătorie este de altfel explicația, că dl Iuliu Maniu are acum doi subsecretari. Unul care să-l întovărășească în călătoria de plăcere, celălalt care să rămână, să dea ajutor dlui Al. Vaida, la conducerea carului statului.

Dl I. Lugoșanu va îndeplini de astădată rolul de ghid al dlui Iuliu Maniu, dupăcum, în țară, îndeplinește pe acela de in-

terpret. Este și aceasta o ocupație, chiar pentru un om care a fost 24 de ore ministru!

Cât au păgubit liberalii țara. — Sărăcia în care se sbate țara dela un capăt la altul este o urmare a politicii economice lipsită de prevedere și a risipei partidului liberal, iar acum în urmă iarăș a risipei și totalei lipse de experiență a partidului dela guvern.

Acesta este un adevăr care nu poate fi contestat de nimeni dintre acei cari judecă lucrurile cu bună credință. Ce nu se știe însă și nu se poate cunoaște exact, fără studii și calcule amănunțite, este suma exactă cu care au păgubit liberalii țara.

Fără a avea pretenția că putem face acum o socoteală absolut exactă, — dreptul acesta ni-l rezervăm pentru mai târziu, când vom avea la îndemână toate datele necesare, — ne vom strădui totuș să arătăm unele din aceste pagube.

Nepregătirea armatei în momentul intrării noastre în război se datorește în întregime liberalilor, în primul rând economiilor nefaste ale lui D. A. Sturdza, în al doilea neprevăderii lui Ion I. C. Brătianu. Cât ne-a costat această nepregătire? În afară de câteva sute de mii de morți, de răniți și schilodiți, de rușinea înfrângerii în prima parte a războiului, ocuparea a trei sferturi din țară cu toate urmările ei. Am avut, bine înțeles, și pagube materiale, anume recoltele anilor 1914, 1915 și 1916, care din cauza războiului n'au putut fi exportate, și recolta anului 1917 și parte din aceia din 1918 trimisă de asemeni de germani peste graniță.

Poședăm în această privință date exacte, întocmite chiar de guvernul liberal și prezentate conferinței de pace. În intervalul dela 1 Decembrie 1916 și până la 10 Octombrie 1918 germanii și austro-maghiarii au transportat din țară 644.500 vagoane grâu, porumb, orz, ovăz, semințe, furaje și oleaginoase, 30 milioane decalitri de

vin, 5 milioane 500 mii decalitri rachiu, 600.000 cai, 1 milion vaci și boi, 4 milioane 400 mii oi, cantități enorme de lână, de tutun și țigarete, în afară de tot felul de mașini, de lemnie în cantități enorme și în afară de clădirile ruinate, de gospodăriile distruse, de pădurile vrăfuite. Valoarea tuturor acestor pagube a fost evaluată la peste zece miliarde lei aur sau trei sute miliarde în banii de astăzi.

Vin apoi pagubele rezultând din modul cum s'a făcut exproprierea, fără a se lua măsuri ca, scoțându-se pământul din mâinile marilor proprietari, producția să rămână acciaș. Aceste pagube se cifrează dela 1922 și până astăzi, după calculele institutului internațional de agricultură dela Roma, la 4 miliarde și 50 milioane lei aur.

Să mai adăogăm și paguba care a rezultat pentru țară, din faptul că dl. Vințilă Brătianu a refuzat în 1923 oferta ce ne făcea Germania. Această pagubă este mai mică, ea se cifrează totuș la aproape o jumătate miliard de lei aur.

Avem astfel numai din aceste trei capite, lăsând la o parte pagubele aduse industriei, comerțului și celorlalte ramuri producătoare, o pagubă reală de 15 miliarde lei aur sau 450 miliarde lei hârtie bugetul țării pe zece ani.

Ce nu s'ar fi putut face cu această sumă, cu adevărat uriașă? În ce stare ar putea fi astăzi armata, căile ferate, drumurile, serviciul maritim și cel fluvial? În ce stare ar putea fi școlile noastre? Câte îmbunătățiri s'ar fi putut aduce în toate ramurile vieții publice?

Partidul liberal ar fi dator cel dintâi să răspundă la aceste întrebări, — și să fie ceva mai modest.

Exclușii din partidul liberal. — Dl. Vințilă Brătianu a lansat o circulară, în care dă instrucțiuni organizațiilor din provincie. Șeful partidului liberal profită de ocazie pentru a califica acțiunea dlui Gh. Brătianu drept neserioasă, arătând, de pildă,

că numai oamenii de nimic și secăturile excluse din partid îl urmează.

Că nu este tocmai așa, o știm. De altfel faptul de a fi exclus din partidul liberal nu înseamnă a fi o secătură. În majoritatea cazurilor, n'au fost excluși necinsfii, ci acei cari au avut oarecare velenități de independență, acei cari s'au revoltat împotriva tiraniei dela centru și contra mijloacelor și metodelor de guvernământ ale partidului.

Avem exemple. La Plocești, au fost excluși fostul ministru D. Dimitrescu, fostul șef al organizației prahovene Quintus Ionescu, un vechiu și încercat liberal, și încă vreo zece, toți oameni de seamă și perfect cinstiți, dovadă că au rămas săraci. Vina lor a fost că n'au voit să se supună orbește ordinelor dela centru.

Deasemenea la Buzău, a fost exclus vechiul liberal, inginer Gheorghe Dunca, la Constanța Ion Roman, la R. Sărat Alex. Zamfirescu, și așa în toate județele. Pretutindeni cei buni au fost dați afară, rămânând cei nărăviți în rele și cari, ca atare, nu și puteau permite luxul să se răzvrătească.

În definitiv, pentru ce a fost exclus Gh. Brătianu? Pentru aceeași crimă, pe care de altfel, după el, au mai comis-o și alții. De pildă, dl. C. Argetoianu, căci și dsa s'a grăbit să se ducă la Palat, să se închine noului Rege. Dece nu l'au exclus și pe acesta? Aceasta este treaba dlui Vințilă Brătianu, ceia ce interesează este faptul, că a fi exclus din partidul liberal nu înseamnă o dezonoare.

Trenurile „rapide“. — Au fost, dar nu mai sunt, pentru că sub priceputa administrație a dlui Stan Vidrighin mersul lor s'a încetinit, în loc să se iuțească, cum ar fi natural, și cum se întâmplă în toate țările din lume, care își dau seama că „times is money“.

Să luăm, de pildă, rapidul București—Oradea. Acesta a fost pus în circulație în

Octombrie 1928 după următorul orar: plecarea din București la 7 dimineața, din Cluj la 16'37 și sosirea la Oradea-Mare la 19'20. Distanța de 654 km. era astfel parcursă în 12 ore 20 minute, obținându-se o viteză comercială de 53 kilometri pe oră, ceea ce nu era exorbitant pentru un tren așa numit rapid, care obține în Franța, de pildă, viteze comerciale de peste 90 km. pe oră. Totuși la noi, era un progres față de trenurile accelerate și exprese, a căror viteză comercială, pe aceeași linie de pildă, nu trecea cu mult de 40 km.

Ce s'a întâmplat însă cu aceste trenuri, sub părinteasca îngrijire a dlui Stan Vidrighin?

În Iunie 1929, câteva luni după ce a fost numit director general, a schimbat orarul acestui tren, prelungindu-i mersul cu o oră 18 minute. De astădată viteza comercială numai era decât de 48 km. pe oră. În Mai, anul curent, s'a operat o nouă schimbare. Acum trenul pleacă din București la 8'30 dimineața, la 19'41 din Cluj, pentru a sosi la 22'39 la Oradea. Distanța se parcurge astfel în 14 ore, 9 minute, iar viteza comercială s'a redus la 46 km. pe oră.

Același lucru se întâmplă și cu celelalte rapide depe liniile principale ale țării și în general cu toate trenurile accelerate, exprese sau de persoane.

Mai este însă și altceva. Pe multe linii s'a redus chiar numărul trenurilor. Pe unele nu mai circulă decât un singur tren pe zi. Aceasta este cazul cu linia Beclean—Năsăud—Rodna, astfel că un centru de importanță Năsăudului are o singură legătură de cale ferată în 24 ore, și călătorii pierd nu mai puțin de 22 de ore din capitala țării până la Năsăud, deși acest orașel este așezat abia la 100 de kilometri de gara Apahida, de pe linia principală București—Oradea.

Să ne mai mirăm că incasărilor căilor ferate merg prost și că pe distanțe mijlocii și scurte călătorii preferă autobuzele?

Concluzii pripite. — Dl. Gh. Tătărescu a declarat la Deva că suntem o țară amenințată în afară și slăbită înăuntru: „În afară ne pândesc vrăjmașii și înăuntru mizeria și ruina“. A tras, deci, concluzia, că partidul liberal are datoria să se pregătească pentru ceasul răspunderii, care va suna curând.

Prima parte a declarației fostului subsecretar de stat este perfect întemeiată. Pericolele care ne pândesc din afară și dinăuntru există, a cui este însă vina, atât pentru unele cât și pentru celelalte?

Fără îndoială a guvernelor care au condus țara aproape în permanență din 1914 până în 1928! *Aceste guverne au fost însă liberale, unsprezece ani din 14. Acestor guverne se datorește lipsa de pregătire a oștii noastre, deci pericolul din afară, tot lor mizeria și ruina dinăuntru.*

Aceasta fiind realitatea, credem că concluzia pe care o trage d. Gh. Tătărescu este cam pripită, pentru că un Suveran conștient, ca Regele nostru, nu va putea să încredințeze refacerea țării tocmai celor cari au ruinat-o.

Ar însemna să se creadă că vechea zicală populară: „meșter Strică, drege de frică“ ar putea fi aplicată în cazul de față. Noi cunoaștem însă și alte proverbe. De pildă: „Nărayul din fire n'are locuire“ și „Lupul își schimbă părul, însă nărayul ba“.

La acestea se va gândi, de sigur, Regele, când va avea să rezolve, mai curând sau mai târziu, chestiunea cui să încredințeze greaua sarcină de a înlătura pericolul din afară, mizeria și ruina dinăuntru.

În niciun caz, instrumentul pe care îl va alege nu va fi partidul liberal!

Intru executarea planului Young. — Comitetul de bancheri emițători ai primului împrumut Young, oficial denumit „împrumut internațional al guvernului german 5 $\frac{1}{2}$ % din 1930“, a stabilit normele de

repartiție a emisiunii între cele nouă țări participante.

Împrumutul având să producă 300 milioane dolari neto, de împărțit pe baza de 200 milioane pentru statele creditoare și 100 milioane pentru Germania, și cum cursul de emisiune a fost fixat la 86%, emisiunea va fi nominal de 351,12 milioane dolari. Cursul de plasament pentru public va fi de 90%, afară de Paris, unde cursul va fi de 98 $\frac{25}{100}$ %, din cauza scutirii totale de impozite.

În milioane de dolari, sumele nominale oferite publicului și produsele efective sunt următoarele:

Statele Unite	98.5	nominal	și	84.5	efectiv
Franța	98.5	„	„	84.5	„
M.-Britanie	53.4	„	„	50	„
Olanda	29.35	„	„	25	„
Suedia	29.5	„	„	25	„
Elveția	17.2	„	„	15	„
Germania	8.57	„	„	7.5	„
Italia	5.8	„	„	5	„
Belgia	4.8	„	„	4	„

Condițiunile puse de bancheri nu mulțumesc Germania. În presa acesteia izbucnește această nemulțumire. Astfel *Vossische Zeitung* scrie: „Condițiunile împrumutului constituie pentru noi o mare decepție. În special din cauza opunerii Engliterei, împrumutul să găsește împărțit în tranșe neegale repartizate la bursele diferitelor state. Faptul este cu atât mai regretabil, cu cât intenția a fost să se creieze un model-tip pentru toate împrumuturile viitoare“.

„Speranțele materiale — continuă ziarul german — au fost de asemenea înșelate. Dela 5% dobânda s'a urcat la 5 $\frac{1}{2}$ și cursul de emisiune a scăzut din săptămână în săptămână în timpul lungilor tratative, pe când exigențele bancherilor sporeau. Am ajuns astfel, față de cursul căzut al emisiunii, în realitate la o dobândă de 7%“.

Nemulțumirea Germaniei este îndreptățită. Lăcomia bancherilor internaționali, față de nevoile țărilor în suferință, este ilimitată. Pentru simplul fapt de a participa la afa-

cere și a o lansa, căci în realitate nu ei, ci publicul dă banii, ei încasează un comision de 40%, ceea ce face în cazul de față 142 milioane dolari sau în lei aproximativ 2 miliarde și jumătate.

Cam mult, ce-i dreptul.

Fascismul se exportează... — În diferite ocazii, atât dl Benito Mussolini, cât și alți șefi ai fascismului au declarat că fascismul este un fenomen pur italian, care nu se poate produce aiurea, ne existând nicăeri acele condițiuni, care i-au dat naștere în Italia.

Se pare însă, că părerea creatorilor revoluției din 1922 s'a schimbat, pentru că revista quasi-oficială a partidului *Critica Fascista*, arată că munca constructivă internă fiind aproape terminată, a venit momentul să se examineze noile căi pe care trebuie să se îndrepte.

Revista fascistă afirmă, că toate marile revoluții au acelaș destin — istoric, *expansiunea lor în afară de frontierele unde s'au născut și unde au fost experimentate*. Fascismul nu va face o excepție, mai ales că după falimentul ideologiei democratice, liberale și parlamentare, și acela al dictaturii proletare, Europa își așteaptă cuvântul de ordine pentru viitorul său.

Acest cuvânt de ordine, pretinde *Critica Fascista*, nu-l poate da decât fascismul, și experiența făcută de el în Italia poate deveni internațională. În acest scop preconizează trimiterea în străinătate a unor oameni cari să facă propagandă. „Să nu uităm — continuă revista — că politica externă a unei țări ca Italia fascistă nu se face exclusiv în cancelăriile ambasadelor, în vizitele și banchetele oficiale, ci pătrunzând în toate centrelor vieții economice, intelectuale și sociale; se face în ziare, în saloane, în teatre și academii, în stabilimentele industriale și comerciale și în cercurile artistice”. Diplomații, cari au o rază de acțiune limitată, nu pot face acest serviciu, de aceea „acțiunea noastră în străinătate trebuie încredințată, în afară de

diplomație, unor oameni posedând capacitatea și autoritatea să atate, nu numai prin prezența, ci și prin munca lor, ce este fascismul”.

Cu alte cuvinte fascismul a devenit un articol de export. Dar chestiunea are și o altă latură, identică cu aceea a propagandei bolșevice, deși departe de noi gândul, de asemenea cele două fenomene: fascismul și bolșevismul. Dimpotrivă, cel dintâi ne este în multe privințe simpatice, al doilea nici decum. Totuș, cum nici un stat nu tolerează în interesul său propaganda moscovită, de asemenea nu vor tolera, cele mai multe cel puțin, pe cea fascistă.

În definitiv, care poate fi scopul unei asemenea propagande? Moscova sovietică prin acțiunea sa urmărește revoluția universală. Propaganda îi este deci dictată dintr'un sentiment de apărare a propriei sale existențe.

Fascismul însă s'a consolidat într'atât în Italia, încât nu-i poate fi teamă de nimeni, existența regimului fiind pe deplin asigurată pentru un lung șir de ani, iar din afară nu vedem cine ar avea interesul și intenția să-l amenințe. Din acest punct de vedere, necesitatea unui export forțat a fascismului, căci despre aceasta pare a fi vorba, nu se învederează, și alte motive avuabile nu vedem.

De altfel, dacă afirmația, că destinul revoluțiilor este să exercite influența lor și dincolo de frontierele țărilor unde s'au născut este adevărată, tot atât de adevărat este că expansiunea lor s'a făcut și trebuie să se facă din propriul îndemn al popoarelor, fără a fi nevoie de vre-o propagandă străină.

Pe această cale naturală s'au răspândit cu încetul, peste toate statele Europei, binefacerile primei revoluții franceze și, de sigur, tot pe această cale, se vor răspândi și acelea ale revoluției fasciste, căci popoarele vor găsi în realizările ei exemple care merită să fie imitate.